ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ Շրջակա միջավայի Նախարարության «Արփի լիճ» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի Գիտության , Մոնիթորինգի , Զբոսաշրջության և բնապահպանական իրազեկության բաժնի 2025 թվականի տարեկան աշխատանքների

Հաշվետվություն

«Արփի լիճ» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի պահպանման գոտու կայուն զարգացման ընդհանուր նպատակն է՝պահպանել պարկի տարածքներում ներկայացված լանդշաֆտների, էկոհամակարգերի, ֆլորայի և ֆաունայի բազմազանությունը, աջակցել պահպանման գոտում գտնվող համայնքների տնտեսական զարգացմանը և ստեղծել հնարավորություններ բնակչության կենսամակարդակի բարձրացման համար:

1. Պահպանման գոտու մշտադիտարկման աշխատանքներ

- **Շարունակվել են պարկի տեղամասերում մշտադիտարկման աշխատանքները:**
- **Չեն գրանցվել ապօրինի ծառահատման, հրդեհման կամ որսագողության դեպքեր:**
- **Առաջարկվում է ավելացնել նոր ցուցատախտակներ և տեղեկատվական վահանակներ**
- **«Արփի լիճ» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի գիտության և զբոսաշրջության բաժնի աշխատակիցների կողմից իրականացվել են տեղաշարժի ուսումնասիրության աշխատանքներ, տեղադրվել են ֆոտոթակարդներ, որոնց օգնությամբ կարողացել ենք հավաքագրել անհրաժեշտ տեղեկատվությունը կենդանիների տեղաշարժի վերաբերյալ: Հիմնականում գրանցվել են գայլեր (Canis lupus), աղվեսներ (Vulpes), նապաստակներ (Lepus) , ջրասամույր (Lutra), վարազ (Sus scrofa) և փոքր եղնիկ (Dama dama):**

2. Կենսաբազմազանության տվյալների հավաքագրում

- **Կատարվել են թռչունների, կաթնասունների և ջրային կենդանիների մշտադիտարկումներ:**
- **Ֆիքսել ենք՝**

1) սովորական հողմավար բազե /Falco tinnunculus/	1-ին կիսամ.-11 հատ	3-րդ եռամ.-12 հատ	4-րդ եռամ.-15 հատ
2) աղվես /Vulpes vulpes/	1-ին կիսամյակ-25 հատ	3-րդ եռամ-31 հատ	4-րդ եռամ.-25
3)կարմիր բադ/Tadoma ferruginea	1-ին կիսամ-33 հատ	3-րդ եռամ-50 հատ	4-րդ եռամ.-34
4)գանգրափետուր հավալուսն/ Pelecanus/	Pelecanus/-1-ին կիսամ.-53 հատ,	3-րդ եռամ-47 հատ	4-րդ եռամ.-64
5)Մեծ ձկնկուլ/Phalacrocorax carbo/	1-ին կիսամ.-15 հատ	3-րդ եռամ-14 հատ	4-րդ եռամ.-23
6) նապաստակ /Lepus/	1-ին կիսամ.-21հատ	3-րդ եռամ-19 հատ,	4-րդ եռամ.-27
7) հայկական որոր/Larus armenicus/	1-ին կիսամ.-620հատ,	3-րդ եռամ-600 հատ	4-րդ եռամ.-967
8) քարարծիվը(Aquila rapax)	1-ին կիսամ.-15 հատ	3-րդ եռամ-11հատ	4-րդ եռամ.-15
9) մոխրագույն տառեղ (լատին.՝ Ardea cinerea)	1-ին կիսամ.-34 հատ	3-րդ եռամ-30 հատ	4-րդ եռամ.-47
10) մոխրագույն կաքավ, (լատին ՝ Perdix perdix)	1-ին կիսամ.-35 հատ	3-րդ եռամ-30 հատ	4-րդ եռամ.-56
11) մոխրագույն կռունկ (լատին.՝ Grus grus)	1-ին կիսամ.-12 հատ	3-րդ եռամ-10 հատ	4-րդ եռամ.-117
12) ջրասամույր (լատին.՝ Lutra lutra)	1-ին կիսամ.-5հատ	3-րդ եռամ-3 հատ	4-րդ եռամ.-4
13) գորշ արջ/Ursus arctos	1-ին կիսամ-1 հատ	3-րդ եռամ----	4-րդ եռամ----

- **Ուշադրություն է դարձվել վտանգված և ներգաղթող տեսակների շարժին:**

3. Կենդանական աշխարհի տեղաշարժի ուսումնասիրություն

- **Տեղադրվել են նոր ֆոտոթակարդներ / կիրառվել են եղած սարքերը՝ հավաքելու տվյալներ գիշերային ակտիվության վերաբերյալ:**
- **Վերլուծվել են գայլերի, աղվեսների, ջրասամույրների ,վարազների, արջերի և լուսանների տեղաշարժի տվյալները:**
- **Նպատակ է դրվել հաջորդ տարի ընդլայնել դիտարկման գոտիները:**

4. Կրթադաստիարակչական աշխատանքներ

Իրականացվել են **22** բնապահպանական և կրթադաստիարակչական դասընթացներ:

- Թեմաները ընդգրկել են ազգային պարկի ֆաունան և ֆլորան, էկոզբոսաշրջության հիմնական գաղափարները:
- Կից բաժանվել են տեղեկատվական թռուցիկներ:

5. Զբոսաշրջային մոնիթորինգ

- 2025 թ-ին այցելուների թիվը կազմել է 4,163 հոգի:
- Նշվել է ներգնա և արտագնա այցելուների հարաբերակցությունը:
- Գիշերակացի ծառայությունից օգտվել են 234 զբոսաշրջիկներ:
- Արձանագրվել է բարձր հետաքրքրություն գիդավորված շրջայցերի նկատմամբ:

6. Տեղեկատվական աշխատանքներ և համագործակցություն

- Շարունակվել է ֆեյսբուքյան էջի թարմացումը, հրապարակվել են լուսանկարներ և նորություններ:
- Ապահովվել է պատասխանատվության բարձր մակարդակ՝ նախարարության և տնօրինության առաջ:
- Կատարվել են բոլոր հանձնարարականները ժամանակին և պատշաճ կերպով:

7. Գործուղումներ

ԱՌՆԱԿ ԻՍՊԻՐՅԱՆԻՆ- «Արփի լիճ «ազգային պարկ» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կենսաբազմազանության մոնիթորինգի մասնագետ Առնակ Իսպիրյանին 2025 թվականի ապրիլի 29-ից 30-ը գործուղել ք. Երևան ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության, «Բնապահպանական ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» պետական հիմնարկի, Բնության համաշխարհային հիմնադրամի և Կովկասի բնության հիմնադրամի հետ համագործակցության շրջանակներում կայանալիք Կենսաբազմազանության մոնիթորինգի թեմայով աշխատաժողովին մասնակցելու համար:

ԱՌՆԱԿ ԻՍՊԻՐՅԱՆԻՆ-«Արփի լիճ «ազգային պարկ» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կենսաբազմազանության մոնիթորինգի մասնագետ Առնակ Իսպիրյանին 2025 թվականի մայիսի 15-ից 17-ը գործուղել ք. Դիլիջան ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Բնապահպանական ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» պետական հիմնարկի կողմից իրականացվող «Վաղ գործողություններ աջակցություն՝ «Կենսաբազմազանության պահպանման գլոբալ շրջանակի» համատեքստում» դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակներում ս.թ. մայիսի 15-ից 17-ը կայանալիք խորհրդակցական աշխատաժողովին մասնակցելու համար:

ՀԱՅԿ ՍՏԵՓԱՆՅԱՆԻՆ-«Արփի լիճ «ազգային պարկ» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության գիտության և զբոսաշրջության բաժնի պետ Հայկ Ստեփանյանին 2025 թվականի մայիսի 15-ից 17-ը գործուղել ք. Դիլիջան ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Բնապահպանական ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» պետական հիմնարկի կողմից իրականացվող «Վաղ գործողությունների աջակցություն՝ «Կենսաբազմազանության պահպանման գլոբալ շրջանակի» համատեքստում»դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակներում ս.թ. մայիսի 15-ից 17-ը կայանալիք խորհրդակցական աշխատաժողովին մասնակցելու համար:

ՀԱՅԿ ՍՏԵՓԱՆՅԱՆԻՆ- «Արփի լիճ» ազգային պարկ» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության գիտության և զբոսաշրջության բաժնի պետ Հայկ Ստեփանյանին 2025 թվականի հունիսի 23-ից 25-ը ներառյալ գործուղել ք. Երևան ներքին գործերի նախարարության «Ճգնաժամային կառավարման պետական ակադեմիա»՝ շրջակա միջավայրի նախարարության ղեկավար աշխատողների և մասնագետների պատրաստման և ուսուցման դասընթացին մասնակցելու համար:

ՀԱՅԿ ՍՏԵՓԱՆՅԱՆԻՆ ԵՎ ՄՀԵՐ ՄԽԻԹԱՐՅԱՆԻՆ Ք. ԵՐԵՎԱՆ ԳՈՐԾՈՒՂԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ- «Արփի լիճ» ազգային պարկ» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության գիտության և զբոսաշրջության բաժնի պետ Հայկ Ստեփանյանին և կենսաբան Միեր Մխիթարյանին 2025 թվականի հուլիսի 31-ին գործուղել ք.Երևան «Բնապահպանական ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» պետական հիմնարկի կողմից իրականացվող «Վաղ գործողությունների աջակցություն՝ «Կենսաբազմազանության պահպանման գլոբալ շրջանակի» համատեքստում» դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակներում իրականացվող շրջակա միջավայրի նախարարության ենթակայությամբ գործող բնության հատուկ պահպանվող

տարածքների և ազգային պարկերի կառավարումն իրականացնող ՊՈԱԿ-ների ներկայացուցիչների կարողությունների զարգացմանն ուղղված դասընթացին մասնակցելու համար:

ՀՐԱՆՏ ՈՍԿԱՆՅԱՆԻՆ-«Արփի լիճ» ազգային պարկ» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության զբոսաշրջության, բնապահպանական իրազեկման, հասարակայնության հետ կապերի և մոնիթորինգի մասնագետ Հրանտ Ոսկանյանին 2025 թվականի հոկտեմբերի 24-ից 25-ը գործուղել ք. Երևան Հայաստանի բնության պետական թանգարան ՊՈԱԿ՝ Բնության կովկասյան տարածաշրջանի համաժողովին նյութեր ներկայացնելու:

ՀՐԱՆՏ ՈՍԿԱՆՅԱՆԻՆ «Արփի լիճ» ազգային պարկ» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության զբոսաշրջության, բնապահպանական իրազեկման, հասարակայնության հետ կապերի և մոնիթորինգի մասնագետ Հրանտ Ոսկանյանին 2025 թվականի դեկտեմբերի 1-ից մինչև 2025 թվականի դեկտեմբերի 5-ը ներառյալ գործուղել քաղաք Երևան՝ WWF՝ «Կենսաբազմազանություն և կայուն տեղական զարգացում» ծրագրի «Կենսաբազմազանություն և բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ» բաղադրիչի շրջանակներում SMART համակարգի ներդրման դասընթացին մասնակցելու նպատակով:

8. Գիտական աշխատություններ

The diversity of macrophytes in the Akhuryan River/«Ախուրյան գետում մակրոֆիտների բազմազանությունը»

INTERNATIONAL CONFERENCE ON BIODIVERSITY CONSERVATION, AND CLIMATE CHANGE

5-8 May 2025, Yerevan, Armenia

The diversity of macrophytes in the Akhuryan River

Yepremyan, H.[1], Voskanyan, H.[2]

[1] Scientific Center of Zoology and Hydroecology of the National Academy of Sciences of RA, 7 P.Sevak str., 0014, e.h.yepremyan@gmail.com

[2] Lake Arpi National Park, Shirak region, Berdashen, 2704, hrantvoskanyan14@gmail.com

Nuphar lutea (L.) Sibth. & Sm

Water footprint through diversion of rivers into channels and exploitation of water resources for agriculture, industry and household needs is one of the most significant threats to biodiversity worldwide. It leads to degradation of habitats and changes the nutrient local cycles impairing also water quality. Animal grazing near the rivers is another factor directly contributing to macrophytes loss. The Akhuryan River is the largest in the territory of Armenia flows through the protected area of Arpi Lich National park but also carries the impact of both the agriculture and industry, hence an important ecosystem with the conservation priority. Thus the aim of the study is to investigate the species structure of macrophytes community under the gradient of anthropogenic impacts.

Potamogeton crispus L.

Butomus umbellatus L.

The river is an outlet of the Arpi lake reservoir thus, experiences regular hydropeakings during the summer period. In the upper stream part it flows through large wetlands and enriches with the nutrients which supports macrophytes growth.

The studies were carried out in the active vegetation period of macrophytes in 2024 using five stations spread along the river course and covering a gradient of anthropogenic impacts and natural factors. Sampling was conducted by seven replications from 1m^2 stretches each.

As a result 36 species belonging to 20 families were recorded. Among them 27.7% are hydrophytes, 11.1% are helophytes, 33.3% are hygrohelophytes and 27.7% are hygrophytes. The highest diversity according to Shannon index was in the Amasia station and the lowest was downstream from Gyumri near the Akhurik village.

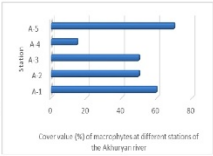

Cover value (%) of macrophytes at different stations of the Akhuryan river

While Ranunculus trichophyllus Chaix has dominated in the very sources of the river and near the Amasia, Zannichellia palustris L. and Potamogeton crispus L. species dominated in all other stations which claims higher level of nutrients in the water at those parts.

Zannichellia alustris L.

Ranunculus trichophyllus Chaix

2025թ-ի «Արփի լիճ» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի

գիտության և զբոսաշրջության բաժինը իրականացրել է կարևոր հետազոտություններ և կազմակերպել է բազմաթիվ միջոցառումներ, որոնք նպաստում են ազգային պարկի էկոհամակարգի պահպանմանը և զբոսաշրջության զարգացմանը: Ստեղծվել են նոր համագործակցություններ տեղական համայնքների և գործընկեր կառույցների հետ, ինչը հնարավորություն է տալիս հետագա արդյունավետ զարգացում ապահովել: Վստահ ենք, որ շարունակական աշխատանքը կնպաստի ազգային պարկի բնական և զբոսաշրջային ներուժի բարգավաճմանը:

Գիտության և Զբոսաշրջության բաժնի պետ՝ Հ.Ստեփանյան

Զբոս.բնապ.իրազեկման հասար. հետ կապերի՝ Հ.Ոսկանյան

և մոնիտորինգի մասնագետ

Կենսաբան՝ Մ. Միսիթարյան

Մոնիթորինգի մասնագետ Ա.Իսպիրյան